

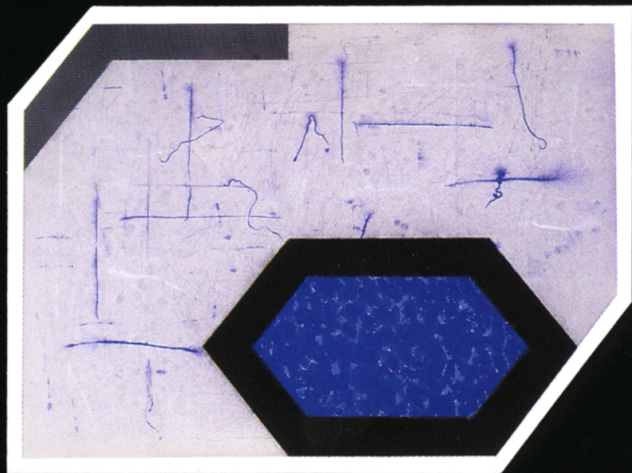

CD-485 DIGITAL

Joonas Kokkonen

KOKO
KOKKONEN · 2
COMPLETE

MUSIC FOR STRING ORCHESTRA
THE HADES OF THE BIRDS, SONG CYCLE
SYMPHONY No. 1

Monica Groop, MEZZO-SOPRANO

Lahti Symphony Orchestra

Ulf Söderblom

KOKKONEN, Joonas (1921 - 1996)**Musiikkia jousiorkesterille** (1957) *(Fazer)* **28'00****Music for String Orchestra****Musik für Streichorchester****Musique pour orchestre à cordes**

1	I. <i>Moderato — Più lento — Tempo I</i>	8'58
2	II. <i>Allegro molto — Poco più lento — Tempo I</i>	5'09
3	III. <i>Adagio religioso</i>	7'48
4	IV. <i>Allegro</i>	5'48

Lintujen tuonela, laulusarja (1958) *(Fazer)* **14'10****The Hades of the Birds, song cycle****Unterwelt der Vögel, Liedserie****Les Enfers des oiseaux, cycle de chansons*****Text/sanat/Gedichte/texte: P. Mustapää***

5	I. <i>Täydellisyysden maassa. Tempo di valse</i>	3'07
	In the World of Perfection	
	In der Welt der Vollkommenheit	
	Dans le monde de la perfection	
6	II. <i>Lintujen tuonela. Andantino</i>	7'03
	The Hades of the Birds	
	Unterwelt der Vögel	
	Les Enfers des oiseaux	

- 7 III. Sade. *Andante* 3'48
The Rain
Der Regen
La Pluie
MONICA GROOP, mezzo-soprano/mezzosopraano/
Mezzosopran/mezzo-soprano

Symphony No.1 (1958-60) (*Fazer*) 22'59
Sinfonia I
Symphonie Nr.1
Symphonie no 1

- 8 I. *Moderato* 8'02
9 II. *Allegretto* 4'04
10 III. *Allegro* — 4'26
11 IV. *Adagio* 6'11

Lahti Symphony Orchestra (leader: Sakari Tepponen)
Lahden kaupunginorkesteri (konserttimeistari: Sakari Tepponen)
Symphonieorchester Lahti (Konzertmeister: Sakari Tepponen)
Orchestre Symphonique de Lahti (1er violon: Sakari Tepponen)
ULF SÖDERBLOM, conductor/johtaja/Dirigent/
chef d'orchestre

Sinfonia Lahti

'SYM-phony is FIN-ished, now we can SHOUT, SYM-phony is FINished, now we can SHOUT', celebrated Joonas Kokkonen's small children, dancing wildly from joy, in January 1960. Their father had finally set down the last notes of the symphony on paper — their ban on playing, which had lasted for weeks, was lifted.

After the first performance of the symphony, the musical press was also in celebration. In Joonas Kokkonen they saw a signpost to a new age, 'a new comet in the Finnish musical sky', which would 'probably' become a 'fixed star' (according to the newspaper *Uusi Suomi*). The symphony was seen as representing 'the new spiritual and absolute line, which belongs inseparably among the artistic directions born since the Second World War' (according to *Helsingin Sanomat*). In this symphony Kokkonen had fulfilled the expectations aroused by *Music for String Orchestra*, the song cycle *The Hades of the Birds* and the first *String Quartet*. Of even greater importance — indeed a great relief — was that Finnish creative compositional art, led by Joonas Kokkonen and Erik Bergman, had finally freed itself from the fetters of the Sibelian stylistic inheritance. Kokkonen in particular became the composer of the new generation to take care of the continuation of the Finnish symphony — at a time when the symphony as a musical form was being called into question, as indeed also at the outset of Sibelius's career as a composer.

Joonas Kokkonen has thus described his opinions about symphonic form and the symphonic principle at the time of his *First Symphony*: 'In recent decades it has been said time after time that the symphony is a dying art form. It may be so. But symphonic thought, seen in broad terms on an architectural and philosophical level, is immortal. Composers thought symphonically before symphonies were ever composed, and this manner of thought will remain even though the pieces may not be called "symphonies". On the other hand the forms in which the symphonic idea robes itself change with the passage of time. I have striven for expression of the organic, symphonic manner of thought and thus towards a personal solution of the problems thus caused.' These comments can be applied to all his compositions.

Joonas Kokkonen (b. 13th November 1921) is clearly the leading personality in Finnish musical life of the past decades, both as a composer and as a cultural authority. In 1963 he was invited to become a member of the Finnish Academy and

for this reason he resigned from his professorship at the Sibelius Academy. During his time there he had trained many composers who were later to become renowned. His strong and successful participation as an authoritative figure in the Finnish Academy and his many responsibility-filled activities in the musical life of his country did, however, reduce the time available for composing. His severe self-criticism when composing is also a factor in explaining why he has not written an extremely large number of works. Overall, though, his unusually harmonious catalogue of over fifty works is the most significant body of Finnish music since Sibelius.

Music for String Orchestra (*Musiikkia jousiorkesterille* — 1957) is Joonas Kokkonen's first orchestral work. It is based on a number of motifs; the basic cell, heard right at the outset, is a motion in minor seconds which, constantly changing, makes itself felt throughout the work. The exactly calculated relationships between the individual parts of his works likewise correspond to his basic symphonic principles. The composer has admitted that the work in fact *is* a symphony — he was just afraid to give his first orchestral piece the *name* of symphony.

The work has often appeared on concert programmes under the title *Music for Strings*. The composer emphasizes, however, that it was his intention for the piece to be played by the strings of a symphony orchestra, not by a chamber orchestra. Joonas Kokkonen's use of string instruments is unusually strong. After hearing the piece, a critic wrote that Kokkonen had 'shown himself in his music to be more evil than had been originally expected'.

The song cycle *The Hades of the Birds* (*Lintujen tuonela*) to poems by P. Mustapää was written shortly after *Music for String Orchestra*. It is one of the few Finnish orchestral song cycles and also occupies an important place in Joonas Kokkonen's oeuvre.

The song cycle's origins are unusual. In autumn 1958 Kokkonen was awarded the Wihuri Foundation Scholarship. The Wihuri Foundation informed him that one of his orchestral songs would be performed at the prize ceremony. The composer did not dare to admit on the telephone that he did not have a single

orchestral song to offer. Nevertheless, as he had sufficient time, he set P. Mustapää's poem *The Hades of the Birds* for Raili Kostia; at the same time he selected two further poems for subsequent musical setting.

The following spring, in addition to his *First String Quartet* (BIS-CD-458), Kokkonen also composed the first song, *In the World of Perfection*, and the last one, *The Rain*.

'The first piece is, in a certain sense, especially exciting, because it is like *terra incognita* which has first to be conquered' — thus explains Joonas Kokkonen about the genesis of his *First Symphony* (1958-60). It is his third orchestral work, written after the other two compositions on this CD. Given that the composer did not start upon the symphony until he was nearly 40 years old, might there not be a suggestion here of a common destiny with Johannes Brahms, who did not risk starting his own *First Symphony* because he felt the shadow of Ludwig van Beethoven too strongly? Jean Sibelius, who died a year before Kokkonen started work on his *First Symphony*, was more of a respected model than an impediment for Kokkonen.

The *First Symphony* is the masterpiece of Kokkonen's dodecaphonic period. It is based on a twelve tone row: G sharp-B-B flat-C-G flat-F-E flat-G-A-E-C sharp-D. The row and the grouping of the notes consists of the intervals of a minor second (typical of the composer and *horror vacui* (the filling of the spaces left between small intervallic leaps). According to Kokkonen's manner of symphonic thinking, the basic row is the central theme of the entire work. The row is altered in a variety of ways, although unlike central European dodecaphonic composers Kokkonen does not adhere slavishly to the laws and rules of construction of the twelve tone system. Quite the contrary: as in his later opera *The Last Temptations*, he makes the system his own in a personal and very moving way. The climax of the work is the hymn in the (for Kokkonen typically religiously-nuanced) finale, which is constructed from the notes of the row. Already in the third part the hymn is formed, its triads accompanying the main motif in rapid motion. The work ends with the first four notes of the row, played by a horn.

Tero-Pekka Henell

This recording, like all the recordings made by the Lahti Symphony Orchestra, was made in the Church of the Cross (Ristinkirkko) in Lahti. This church, designed by Alvar Aalto and completed in 1980, is also a regular venue for the orchestra's concerts.

Monica Groop (b. 1958) has in recent years become one of Finland's most highly sought-after young singers. Following her success in the 1989 Cardiff Singer of the World Competition, she has received many invitations to perform internationally; since 1989 she has sung as a soloist at the Finnish National Opera. Monica Groop received her singing diploma from the Sibelius Academy in 1985 after studies with Kerttu Metsälä-Ignatius and graduated as a Doctor of Music the following year. She has appeared as a soloist with many Finnish choirs and orchestras and has performed at the Savonlinna Opera Festival since 1986. This is her first BIS recording.

Ulf Söderblom (b. 1930) is one of Finland's best known conductors of all time. His principal area of activity has been opera and large-scale vocal music; he has been conductor of the Finnish National Opera since 1957 and its chief conductor since 1973. He has conducted at the Savonlinna Opera Festival ever since its commencement in 1967. He has also been a tireless champion of new Finnish music. He has conducted many of the best known major Finnish works for choir and orchestra (his recordings include *Juha* by Aarre Merikanto, *The Horseman* by Sallinen, *The Last Temptations* by Kokkonen, *Psalmus* by Uuno Klami and *The Silken Drum* by Paavo Heininen) and given the first Finnish performances of major international works for chorus and orchestra; he was awarded the Finnish National Music Prize in 1977. Ulf Söderblom was artistic director of the Lahti Symphony Orchestra in the period 1985-1988; since autumn 1988 he has been its chief guest conductor. This is his second BIS recording.

Lahti is a town with approximately 100,000 inhabitants 60 miles north of the Finnish capital, Helsinki; it is a modern centre for sports, culture, trade and industry. The Lahti area is cut through by mighty glacial ridges and Lake Vesijärvi, as beautiful in the winter as it is in the summer, contributes a charming

aspect to the city's appearance. Lahti's international sports centre is frequently the venue for major competitions; most recently, in 1989, the World Championships in Nordic-type skiing were held here. Each year in August the Lahti International Organ Week takes place — one of the most renowned organ festivals in the world.

The **Lahti Symphony Orchestra** was founded in 1949 as a continuation of the town's old musical traditions. The City of Lahti is responsible for the upkeep of the orchestra. In recent years the orchestra has developed into one of the most notable in Finland; under the direction of its conductors Osmo Vänskä (chief guest conductor 1985-88, chief conductor since 1988) and Ulf Söderblom (chief conductor 1985-88, chief guest conductor since 1988) it has also become known internationally. The orchestra has recorded the three clarinet concertos by Bernhard Henrik Crusell with Karl Leister as soloist (BIS-CD-345) and orchestral music by Kalevi Aho (BIS-CD-396); it is now recording five CDs of the complete orchestral music (including music for chamber orchestra) by Joonas Kokkonen (already available: BIS-CD-468).

The Lahti Symphony Orchestra numbers 60 players. Each year it gives 35 concerts in the Lahti Concert Hall (architects Heikki and Kaija Sirén, 1954) and in the Church of the Cross (Alvar Aalto, 1978). It also appears at the Lahti International Organ Festival and plays for opera performances in Lahti. As well as Finnish conductors and soloists, international artists also make guest appearances with the orchestra.

”SIN-fonia on valmis, nyt saa HUU-taa, SIN-fonia on valmis, nyt saa HUU-taa!”, riemuitsivat säveltäjä Joonas Kokkosen pienet lapset villisti tanssien vuoden 1960 tammikuussa. Isä oli vihdoin saanut sinfoniansa viimeiset nuotit kirjoitetuksi — viikkokausien leikkikielto oli päättynyt.

Ensimmäisen sinfonian kantaesityksen jälkeen riemuitsivat myös sanomalehti-
arvostelijat. Joonas Kokkosessa nähtiin uuden aikakauden airut, ”Suomen
musiikkitaivaan tähdenlento”, josta ”ilmeisesti” oli tulossa ”kiintotähti” (Uusi
Suomi). Sinfonian katsottiin edustavan sitä ”uuden henkisyyden ja
ehdottomuuden linjaa, joka erottamattomasti liittyy toisen maailmansodan
jälkeisiin taidevirtauksiin” (Helsingin Sanomat). Kokkonen oli sinfoniassaan
lunastanut ne suuret lupaukset, jotka *Musiikkia jousiorkesterille*, laulusarja *Lintujen
tuonela* ja *jousikvartetto* olivat herättäneet. Vielä merkityksellisempää — itse asiassa
suuri helpotus — oli, että Suomen luova säveltaide oli vihdoin irrottautumassa
Jean Sibeliuksen tyyllisestä perinnöstä, johtohahmoinaan Joonas Kokkonen ja
Erik Bergman. Ja nimenomaan Kokkosesta oli tuleva se uuden polven säveltäjä,
joka otti vastatakseen suomalaisen sinfonian jatkuvuudesta aikana, jolloin sinfonia
sävellysmuotona oli jälleen, kuten Sibeliuksenkin aloittaessa säveltäjänuraansa,
asetettu kyseenalaiseksi.

Joonas Kokkonen määritteli näkemyksiään sinfoniasta ja sinfonisuudesta
ensimmäisen sinfoniansa aikoihin:

”Viime vuosikymmeninä on yhä uudelleen sanottu, että sinfonia on kuoleva
taidemuoto. Näin saattaa olla. Mutta itse sinfoninen ajatus, laajasti käsitetyssä
arkkitehtonisessa ja niin sanoakseni filosofisessa mielessä, on kuolematon.
Säveltäjät ovat ajatelleet sinfonisesti ennen kuin sinfonioita sävellettiinkään, ja
tämä ajattelutapa säilyy, vaikka teoksen nimeksi ei enää pantaisikaan sinfonia. Sitä
vastoin ne muodot, joihin sinfoninen ajatus pukeutuu, muuttuvat paljon aikojen
kuluessa. Näissä merkeissä olen pyrkinyt orgaanisen sinfonisen ajattelutavan
ilmaisemiseen ja näin avautuvien ongelmien omakohtaiseen ratkaisuun”. Joonas
Kokkonen kertoi. Nämä ajatukset sopivat hänen koko tuotantonsa.

Joonas Kokkonen (s.13.11.1921) on Suomen viime vuosikymmenien musiikki-
elämän ehdoton johtohahmo niin säveltäjänä kuin kulttuurivaikuttajana. Hän sai

vuonna 1963 kutsun Suomen akatemian jäseneksi, jolloin hän luopui sävellyksen professorin virastaan Sibelius-akatemiassa tultuaan jo opettaneeksi monta sittemmin tunnettua nuorta säveltäjää. Hänen vahva ja tuloksellinen osallistumisensa vaikuttajana Suomen akatemiassa ja lukuisissa maan musiikkielämän merkittävimmistä luottamustoimista vei kuitenkin aikaa sävellystyöltä. Kun hänen työskentelyään on lisäksi hallinnut tinkimätön itsekritiikki, hänen teostensa määrä ei ole kasvanut erityisen suureksi. Hänen poikkeuksellisen cheä runsaan viidenkymmenen sävellyksen tuotantonsa on kuitenkin merkittäväntä suomalaista musiikkia sitten Sibeliuksen.

Musiikkia jousiorkesterille (1957) on Joonas Kokkosen ensimmäinen orkesteriteos. Se rakentuu muuttamasta motiivista — perussolu on heti alussa esiintyvä pienen sekunti-intervallin liike — jotka kulkevat läpi koko teoksen jatkuvasti eri tavoin muuntautuen. Samoin teosten osien tarkkaan punnitut suhteet vastaavat hänen sinfonisia periaatteitaan. Itse asiassa säveltäjä on myöntänyt, että teos oikeastaan on sinfonia — häntä vain pelotti antaa ensimmäiselle orkesteriteokselleen nimi sinfonia.

Teos on usein näkynyt konserttiohjelmissa myös nimellä ”Musiikkia jousille”. Säveltäjä kuitenkin tähdentää, että hän on tarkoittanut sen esitettäväksi sinfonia-orkesterin, ei kamariorkesterin jousistolla; siitä siis oikea nimi. Jousisoittimia säveltäjä käyttää poikkeuksellisen vahvasti. Teoksen kuultuaan muuan kriitikko totesi, että Joonas Kokkonen ”on paljastunut paljon vihaisemmaksi mieheksi kuin alkuaan saattoi odottaa”.

Laulusarja *Lintujen tuonela* P. Mustapään runoihin syntyi pian *Musiikkia jousiorkesterille* -teoksen jälkeen. Se on yksi harvoista suomalaisista orkesterilaulusarjoista ja sillä on merkittävä sija myös Joonas Kokkosen tuotannossa.

Laulusarja syntyi erikoisella tavalla. Kokkonen sai syksyllä 1958 Wihurin rahaston stipendin. Hänelle soitettiin rahastosta ja ilmoitettiin, että jakotilaisuudessa haluttaisiin esitettäväksi jokin hänen orkesterilaulunsa. Säveltäjä ei omien sanojensa mukaan ”iljennyt” sanoa puhelimesta, että hänellä ei ole yhtään orkesterisäestyksellistä laulua. Mutta koska aikaa oli, hän sävelsi Raili Kostialle P.

Mustapään runon *Lintujen tuonela*. Jo tuolloin hän valitsi kaksi muutakin runoa myöhemmin sävellettäväksi.

Seuraavana kevättalvena Kokkonen sävelsi rinnan *ensimmäisen jousikvarteton* (BIS-CD-458) kanssa johdanto-osan *Täydellisyysden maassa* ja päätännön *Sade*.

”Ensimmäinen teos jotakin lajia on erityisen kiehtova, koska se on kuin terra incognita, joka on vallattava”, kertoo Joonas Kokkonen *ensimmäisen sinfoniaansa* (1958-60) synnystä. Se on vasta hänen kolmas orkesterisävellyksensä, tämän levyn kahden muun teoksen jälkeen. Lieneekö säveltäjän tarttumisessa sinfoniaan vasta lähes 40-vuotiaana jotakin kohtalonyhteyttä Brahmsiin, joka ei uskaltanut ryhtyä ensimmäiseen sinfoniaansa tuntiessaan Beethovenin haamun kintereillään? Vuotta ennen Kokkonen ensimmäisen sinfonian sävellystyön alkua kuollut Jean Sibelius on tuskin ollut haamu Kokkoselle, kunnioitettava esikuva kylläkin.

Ensimmäinen sinfonia on Joonas Kokkonen dodekafonisen kauden päateos. Se perustuu yhdelle 12-sävelriville: gis-h-b-c-ges-f-es-g-a-e-cis-d. Rivissä ja sen ryhmittelyssä on säveltäjälle tyypillisesti pieniä sekunti-intervalleja ja lopussa ”horror vacui” eli pienin hyppäyksiin liikuttaessa väliin jääneen sävelen ”täyttämisen”. Perusrivi on koko teoksen keskeinen teema, Kokkonen sinfonisen ajattelun mukaisesti. Rivi muuntuu monin tavoin, vaikkakaan Kokkonen ei toisin kuin keskieurooppalaiset dodekafonikot noudata orjallisesti 12-säveljärjestelmän lakeja ja asetuksia. Päin vastoin, kuten myöhemmässä oopperassaan *Viimeiset kiusaukset*, hän muokkaa järjestelmän omakseen, persoonallisella ja hyvin koskettavalla tavalla.

Teoksen huipennus on niin ikään Joonas Kokkoselle tyypillisen, hitaan religioosävyisen finaalin hymni, joka rakentuu rivin sävelille; jo kolmannessa osassa valmistetaan hymniä, jonka kolmisoinnut vielä säestävät nopeina kulkuina päämotiivia. Teos päättyy käyrätorven soittaessa rivin neljä ensimmäistä säveltä.

Tero-Pekka Henell

Tämä taltiointi on tehty Lahden kaupunginorkesterin kaikkien levytysten tapaan Alvar Aallon suunnittelemassa, vuonna 1980 valmistuneessa Lahden Ristin-kirkossa, jossa orkesteri usein myös konsertoi.

Monica Groop (s. 1958) on viime vuosina noussut yhdeksi Suomen kysytyimmistä nuorista laulajakyvyyistä. Vuoden 1989 Cardiffin Singer of the World -kilpailun menestyksen jälkeen hän on saanut yhä useampia esiintymistarjouksia, vaikka hän päätyökseen onkin vuodesta 1989 laulanut Suomen Kansallisoopperan solistina. Lauludiplomin Monica Groop suoritti Sibelius-Akatemiassa vuonna 1985 Kerttu Metsälä-Ignatiuksen johdolla ja musiikin kandidaatin tutkinnon vuotta myöhemmin. Hän on esiintynyt monien kuorojemme ja orkestereidemme solistina sekä Savonlinnan Oopperajuhlilla vuodesta 1986.

Ulf Söderblom (s. 1930) on Suomen kaikkien aikojen tunnetuimpia orkesterinjohtajia, jonka toiminnan pääjuonne on aina ollut oopperan ja suurimuotoisen vokaalimusiikin johtamisessa. Hän on ollut Suomen Kansallisoopperan kapellimestari vuodesta 1957 ja ylikapellimestari vuodesta 1973. Savonlinnan Oopperajuhlien keskeinen kapellimestari hän on ollut juhlien uuden tulemisen alusta, vuodesta 1967 asti. Hän on uupumatta taistellut uuden suomalaisen musiikin puolesta ja johtanut myös lukuisia levytyksiä, mm. Aarre Merikannon Juhan, Sallisen Ratsumiehen, Joonas Kokkosen Viimeiset kiusaukset, Uno Klamin Psalmuksen sekä Paavo Heinisen Silkkirummun. Kuorokapellimestarina hän on niin ikään ollut tienraivaajana monille maassamme tuntemattomille suurteoksille. Vuonna 1977 hän sai säveltaiteen valtionpalkinnon. Lahden kaupunginorkesterin taiteellisena johtajana Ulf Söderblom oli vuosina 1985-88. Syksystä 1988 alkaen hän on toiminut orkesterin päävierailijana. Tämä on Ulf Söderblomin toinen BIS-levytys.

Lahti on n. 100 000 asukkaan moderni urheilun, kulttuurin, teollisuuden ja kaupan keskus 100 km. pohjoiseen Helsingistä. Lahtea halkaisevat jääkaudella syntyneet mahtavat harjut ja viehättävän vivahteensa kaupunkikuvaan antaa sekä kesällä että talvella kaunis Vesijärvi. Lahden kansainvälinen urheilukeskus onjatkuvasti suurten kisojen näyttämönä; viimeksi siellä järjestettiin hiihdon pohjoismaisten lajien maailmanmestaruuskilpailut vuonna 1989. Joka vuosi elokuussa järjestetään Lahdessa kansainvälinen Urkuviikko, joka on yksi maailman tunnetuimmista urkufestivaaleista.

Lahden kaupunginorkesteri perustettiin vuonna 1949 jatkamaan kaupungin vanhoja musiikkiperinteitä. Viime vuosina orkesterista on tullut yksi Suomen merkittävimmistä. Kapellimestareidensa Osmo Vänskän (päävierailija 1985-88, taiteellinen johtaja 1988-) ja Ulf Söderblomin (taiteellinen johtaja 1985-88, päävierailija 1988-) johdolla se on saanut myös kansainvälistä tunnustusta. Aiemmilla levyillään Lahden kaupunginorkesteri esittää B.H. Crusellin (BIS-CD-345) ja Kalevi Ahon (BIS-CD-396) musiikkia; Joonas Kokkosen musiikkia on jo ilmestynyt levyllinen (BIS-CD-468) osana Kokkosen orkesterimusiikin kokonaislevytystä.

Lahden kaupunginorkesterissa on 60 soittajaa. Se pitää vuosittain 35 konserttia Lahden Konserttitalossa (arkkitehdit Heikki ja Kaija Sirén, 1954) ja Ristinkirkossa (Alvar Aalto 1978). Se esiintyy myös Lahden kansainvälisellä Urkuviikolla sekä soittaa Lahden oopperaesityksissä. Suomalaisten kapellimestareiden ja solistien lisäksi Lahden kaupunginorkesterin vieraina esiintyvät myös kansainväliset taitelijat.

Monica Groop — Joonas Kokkonen

„SYM-phonie ist FER-tig, jetzt darf man SCHREIEN, SYM-phonie ist FER-tig, jetzt darf man SCHREIEN“, jubelten die kleinen Kinder von Joonas Kokkonen wild tanzend vor Freude im Januar 1960. Der Vater hatte endlich die letzten Noten der Symphonie aufs Papier gebracht — das wochenlange Spielverbot war vorbei.

Nach der Uraufführung der *ersten Symphonie* jubelten auch die Zeitungskritiker. In Joonas Kokkonen sah man den Wegweiser der neuen Zeitepoche, „ein neuer Komet am finnischen Musikhimmel“, aus dem „wahrscheinlich“ ein „Fixstern“ werden wird (laut Zeitung *Uusi Suomi*). Die Symphonie sah man als Vertreter der „neuen geistigen und absoluten Linie, welche untrennbar den nach dem Zweiten Weltkrieg entstandenen Kunstrichtungen angehört“ (laut *Helsingin Sanomat*). Kokkonen hatte in seiner Symphonie die Versprechungen, welche *Musik für Streichorchester*, die Liedserie *Unterwelt der Vögel* und das *Streichquartett* (BIS-CD-458) erweckten, erfüllt. Von noch größerer Bedeutung — eigentlich eine große Erleichterung — war, daß die schöpferische Tonkunst Finnlands, angeführt von Joonas Kokkonen und Erik Bergman, sich endlich von den Fesseln des stilistischen Erbes Sibelius befreite. Speziell Kokkonen wurde zum Komponisten der neuen Generation, welcher das Weiterbestehen der finnischen Symphonie übernahm — in einer Zeit, in der man die Kompositionsform der Symphonie, wie auch am Anfang von Sibelius' Kompositionskarriere, in Frage stellte.

Joonas Kokkonen definierte seine Anschauungen über die Symphonie und über das Prinzip der Symphonie in der Zeit seiner ersten Symphonie: „In den letzten Jahrzehnten hat man immer wieder gesagt, daß die Symphonie eine sterbende Kunstform sei. So mag es sein. Aber der symphonische Gedanke, weitläufig im architektonischen und philosophischen Sinne, ist unsterblich. Komponisten haben symphonisch gedacht, bevor man überhaupt Symphonien komponiert hat, und diese Denkweise bleibt erhalten, obwohl das Werk nicht mehr Symphonie genannt wird. Dagegen verändern im Laufe der Zeit diejenigen Formen, in die sich der symphonische Gedanke kleidet. Ich habe nach dem Ausdruck der organisch-symphonischen Denkweise und somit zu der persönlichen Lösung der sich eröffnenden Probleme gestrebt“. Diese Gedanken treffen auf alle seine Werke zu.

Joonas Kokkonen (geb. 13.11.1921) ist eindeutig die führende Persönlichkeit im finnischen Musikleben der letzten Jahrzehnte, sowohl als Komponist wie auch als Kulturautorität. Im Jahre 1963 bekam er die Einladung, Mitglied der Akademie Finnlands zu werden, weshalb er seine Professur an der Sibelius-Akademie abgab. Er hatte dort viele, später anerkannte Komponisten, ausgebildet. Seine starke und erfolgreiche Anteilnahme als Autorität an der Akademie Finnlands und wichtigen Vertrauensstättigkeiten am Musikleben des Landes, forderten jedoch Zeit von der Kompositionsarbeit. Daß die Anzahl seiner Werke nicht besonders groß ist, bewirkte auch seine harte Selbstkritik beim Komponieren. Die mehr als 50 Kompositionen in ihrer außerordentlich harmonischen Ganzheit sind jedenfalls die bedeutendste finnische Musik seit Sibelius.

Musik für Streichorchester (1957) ist das erste Orchesterwerk von Joonas Kokkonen. Es baut sich aus einigen Motiven auf — die Grundzelle ist gleich eine am Anfang vorkommende kleine Sekundintervallbewegung — welche sich ständig verändernd durch das ganze Werk zieht. Die exakt ausgewogenen Verhältnisse der einzelnen Teile seiner Werke entsprechen ebenfalls seinen symphonischen Grundprinzipien. Der Komponist hat zugegeben, daß das Werk eigentlich eine Symphonie ist — er hatte nur Angst, sein erstes Orchesterwerk mit dem Namen Symphonie zu benennen.

Das Werk hat man oft auf Konzertprogrammen auch unter dem Namen *Musik für Streicher* gesehen. Der Komponist betont jedoch, daß er beabsichtigt hat, das Werk von den Streichern eines Symphonieorchesters und nicht eines Kammerorchesters ausführen zu lassen. Joonas Kokkonen benützt die Streichinstrumente ausnahmsweise stark. Nachdem ein Kritiker das Werk gehört hat, stellte er fest, daß Joonas Kokkonen „in seiner Musik sich böser zeigt, als man ursprünglich erwartet hat.“

Die Liedserie *Unterwelt der Vögel* nach den Gedichten von P. Mustapää entstand bald nach dem Werk *Musik für Streichorchester*. Sie ist eine der wenigen finnischen Orchesterliedserien und sie nimmt auch einen wichtigen Platz unter den Werken von Joonas Kokkonen ein.

Die Liedserie entstand auf spezielle Weise. Kokkonen bekam im Herbst 1958 das Stipendium des Wihuri-Fonds. Der Wihuri-Fond teilte ihm mit, daß bei der Stipendienverleihung eines seiner Orchesterlieder aufgeführt werden sollte. Der Komponist wagte am Telefon nicht zu sagen, daß er kein einziges Lied mit Orchesterbegleitung hat. Aber weil genügend Zeit vorhanden war, vertonte er für Raili Kostia das Gedicht *Unterwelt der Vögel* von P. Mustapää. Schon damals wählte er zwei weitere Gedichte für eine spätere Vertonung aus.

Im folgenden Frühjahr komponierte Kokkonen neben seinem ersten *Streichquartett* auch den Einleitungssatz *In der Welt der Vollkommenheit* und den Schlußteil *Der Regen*.

„Das erste Werk ist in irgendeiner Art besonders aufregend, weil es wie eine *terra incognita*, die erst erobert werden muß, ist“, erzählt Joonas Kokkonen vom Entstehen seiner *ersten Symphonie* (1958-60). Das ist seine dritte Komposition für Orchester, nach zwei anderen Werken von dieser Platte. Der Komponist begann erst mit fast 40 Jahren mit der Symphonie — handelt es sich hier um eine Schicksalsverbindung mit Brahms, welcher sich nicht traute, seine erste Symphonie anzufangen, weil er Ludwig van Beethovens Schatten noch zu stark spürte? Jean Sibelius, der ein Jahr vor dem Beginn der Kompositionsarbeit zu Kokkonens *erster Symphonie* verstorben ist, war kaum ein Hindernis für Kokkonen, eher ein geachtetes Vorbild.

Die *erste Symphonie* ist das Hauptwerk der dodekaphonischen Phase Kokkonens. Es basiert auf einer 12-Tonreihe: gis-h-b-c-ges-f-es-g-a-e-cis-d. Die Reihe und deren Gruppierung besteht aus den für den Komponisten typischen kleinen Sekundintervallen und *horror vacui* (= das Füllen der durch kleine Sprünge entstandenen Zwischenräume). Die Grundreihe ist, nach der symphonischen Denkweise Kokkonens, das zentrale Thema des ganzen Werkes. Die Reihe ändert sich auf unterschiedliche Weise, obwohl Kokkonen nicht wie die mitteleuropäischen Dodekaphoniker sklavisch an den Gesetzen und Bauregeln des 12-Tonsystems festhält. Ganz im Gegenteil formt er das System, wie später in der Oper *Die letzten Versuchungen*, auf persönliche und sehr berührende Art zu seinem eigenen um. Der Höhepunkt des Werkes ist die Hymne aus dem für Joonas

Kokkonen typischen religiös gefärbten Finale, welches sich aus den Tönen der Reihe aufbaut; schon im dritten Teil wird die Hymne, deren Dreiklänge in noch schnellen Bewegungen das Hauptmotiv begleiten, gebildet. Das Werk endet mit den vier ersten Tönen der Reihe, gespielt von einem Horn. *Tero-Pekka Henell*

Diese Aufnahme wurde, wie alle anderen Plattenproduktionen des Symphonieorchesters Lahti, in der von Alvar Aalto entworfenen und im Jahre 1980 fertig gewordenen Kreuzkirche von Lahti, wo das Orchester auch oft Konzerte gibt, gemacht.

Monica Groop (geb. 1958) ist in den letzten Jahren zu einer der gesuchtesten finnischen Sängerinnen geworden. Nach ihrem Erfolg beim Wettbewerb „Singer of the World“ in Cardiff (1989) wurde sie für Aufführungen in aller Welt eingeladen; seit 1989 singt sie auch an der Finnischen Nationaloper. Nach Studien bei Kerttu Metsälä-Ignatius graduierte Monica Groop 1985 von der Sibelius-Akademie und 1986 bekam sie die Doktorwürde verliehen. Sie ist als Solistin bei vielen finnischen Chören und Orchestern aufgetreten und singt seit 1986 an den Opernfestspielen in Savonlinna. Dies ist ihre erste BIS-Aufnahme.

Ulf Söderblom (geb. 1930) ist einer der führenden finnischen Dirigenten aller Zeiten. Er interessiert sich vor allem für Oper und für größere Chormusik; seit 1957 dirigiert er an der finnischen Nationaloper (seit 1973 als Chefdirigent). Seit dem Wiederbeginn 1967 der Opernfestspiele in Savonlinna dirigiert er auch regelmäßig dort. Er engagiert sich unermüdlich für die neue finnische Musik und hat viele der bekanntesten finnischen Werke für Chor und Orchester dirigiert (und z.B. Aarre Merikantos *Juha*, Sallinen's *Rasmusies*, Kokkonens *Die letzten Versuche*, Uuno Klamis *Psalmus* und Paavo Heininens *Die Silketrommel* aufgenommen); darüber hinaus hat er die ersten finnischen Aufführungen von einer Reihe wichtiger internationaler Werke für Chor und Orchester geleitet. 1977 wurde ihm der Finnische Nationale Musikpreis verliehen. 1985-88 war Ulf Söderblom Chefdirigent des Symphonieorchesters Lahti; seit Herbst 1988 ist er erster Gastdirigent. Dies ist seine zweite BIS-Aufnahme.

Lahti ist eine Stadt mit rund 100 000 Einwohnern, ein modernes Zentrum des Sports, der Kultur, der Industrie und des Handels, 100 Kilometer nördlich der finnischen Hauptstadt Helsinki gelegen. Das Gebiet von Lahti wird von mächtigen Moränen durchschnitten; eine reizende Note im Stadtbild bringt sommers wie winters der schöne Vesijärvi-See ein. Das internationale Sportzentrum von Lahti ist ständig Schauplatz großer Wettkämpfe; zuletzt wurden dort 1989 die Nordischen Skiweltmeisterschaften abgehalten. Alljährlich findet im August in Lahti die internationale Orgelwoche statt, die zu den bekanntesten Orgelfestspielen der Welt gehört.

Das **Symphoniorchester Lahti** wurde 1949 zur Weiterführung der alten Musiktraditionen der Stadt gegründet. Für den Unterhalt des Orchesters kommt die Stadt auf. In den letzten Jahren ist es zu einem der bedeutendsten Orchester Finnlands avanciert. Unter der Leitung seiner Dirigenten Osmo Vänskä (erster Gastdirigent 1985-88, künstlerischer Leiter 1988-) und Ulf Söderblom (künstlerischer Leiter 1985-88, erster Gastdirigent 1988-) hat es auch international Anerkennung gefunden. Bislang hat das Orchester die Klarinettenkonzerte von Crusell (mit Karl Leister als Solist; BIS-CD-345) und Werke von Kalevi Aho (mit Manfred Gräsbeck als Solist; BIS-CD-396) eingespielt. Zur Zeit wird die komplette Orchestermusik von Joonas Kokkonen aufgenommen (schon erschienen: BIS-CD-468).

Das Symphoniorchester Lahti besteht aus 60 Musikern. Pro Jahr werden 35 Konzerte im Konzerthaus von Lahti (Architekten Heikki und Kaija Sirén 1954) und in der Kreuzkirche (Alvar Aalto 1978) gegeben. Außerdem tritt das Orchester in der internationalen Orgelwoche auf und spielt bei den Operaufführungen in Lahti. Außer finnischen Dirigenten und Solisten treten als Gäste des Orchesters auch internationale Künstler auf.

“La SYMphonie est FINie, nous pouvons maintenant CRIER, la SYMphonie est FINie, nous pouvons maintenant CRIER”, s’exclamèrent les jeunes enfants de Joonas Kokkonen, dansant de joie en janvier 1960. Leur père avait finalement mis sur papier les dernières notes de la symphonie — l’interdiction de jouer, imposée pendant des semaines, était levée.

La presse musicale également salua avec enthousiasme la création de la symphonie. On vit en Joonas Kokkonen un indicateur d’une ère nouvelle, “une nouvelle comète dans le ciel musical finlandais”, comète qui deviendrait “probablement” une “étoile fixe” (selon le journal *Uusi Suomi*). La symphonie était vue comme représentant “la nouvelle ligne spirituelle et absolue qui appartient inséparablement aux directions artistiques nées depuis la seconde guerre mondiale” (selon le *Helsingin Sanomat*). Dans cette symphonie, Kokkonen avait rempli les attentes soulevées par *Musique pour orchestre à cordes*, le cycle de chansons *Les Enfers des oiseaux* et le premier *Quatuor à cordes*. Ce qui était encore plus important — un véritable grand soulagement — c’était que l’art créatif compositionnel finlandais, avec à sa tête Joonas Kokkonen et Erik Bergman, s’était finalement libéré des chaînes de l’héritage stylistique sibélien. Kokkonen surtout devint le compositeur de la nouvelle génération qui devait prendre soin de la continuation de la symphonie finlandaise — à une époque où la symphonie comme forme musicale était mise en question, tout comme d’ailleurs au début de la carrière de compositeur de Sibelius.

Joonas Kokkonen a exprimé ainsi ses opinions sur la forme symphonique et le principe symphonique au temps de la *Première Symphonie*: “Ces dernières décennies, on a répété que la symphonie est une forme d’art agonisante. C’est peut-être vrai. Mais la pensée symphonique, vue en termes larges sur un niveau architectural et philosophique, est immortelle. Les compositeurs pensèrent symphoniquement avant l’existence même de symphonies et cette façon de penser demeurera même si les pièces ne s’appelleront plus “symphonies”. D’un autre côté, les formes desquelles l’idée symphonique s’habille changent avec le temps. Je me suis efforcé d’exprimer la pensée organique, symphonique, et de trouver ainsi une solution personnelle aux problèmes alors causés.” Ces commentaires peuvent s’appliquer à toutes ses compositions.

Joonas Kokkonen (né le 13 novembre 1921) est clairement en tête de la vie musicale finlandaise depuis les dernières décennies, à titre de compositeur et d'autorité culturelle. En 1963, il fut invité à devenir membre de l'Académie finlandaise et c'est pourquoi il laissa son poste de professeur à l'Académie Sibelius où il avait entraîné plusieurs compositeurs qui devaient devenir réputés. Sa participation engagée et réussie à titre de personnalité autoritaire à l'Académie finlandaise et ses responsabilités dans la vie musicale de son pays lui volèrent cependant beaucoup de son temps réservé autrement à la composition. Son autocritique sévère en composition explique aussi pourquoi il n'a pas écrit un grand nombre d'œuvres. Son catalogue d'œuvres particulièrement harmonieux de plus de 50 compositions est pourtant le plus important de musique finlandaise depuis Sibelius.

Musique pour orchestre à cordes (Musiikkia jousiorkesterille — 1957) est la première œuvre orchestrale de Joonas Kokkonen. Elle repose sur un nombre de motifs; la cellule fondamentale, entendue au tout début, est un mouvement en secondes mineures qui, changeant constamment, se fait sentir tout au long du morceau. Les relations calculées avec exactitude entre les parties individuelles de ses œuvres correspondent en outre à ses principes symphoniques de base. Le compositeur a admis que la pièce *est* en fait une symphonie — il avait tout simplement peur de donner à sa première composition orchestrale le *nom* de symphonie.

L'œuvre figura souvent sur les programmes de concert sous le titre de *Musique pour cordes*. Le compositeur souligne cependant qu'il souhaitait que cette pièce soit jouée par les cordes d'un orchestre symphonique, non pas par un orchestre de chambre. Joonas Kokkonen utilisa les instruments à cordes avec une puissance inhabituelle. Après avoir entendu l'œuvre, un critique écrivit que Kokkonen "s'était montré plus vilain dans sa musique que ce qu'on aurait d'abord imaginé."

Le cycle de chansons *Les Enfers des oiseaux* (Lintujen tuonela) sur des poèmes de P. Mustapää fut écrit peu après *Musique pour orchestre à cordes*. C'est un des rares cycles de chansons finlandais et il occupe une place importante dans la production de Joonas Kokkonen.

Les origines du cycle de chansons sont inhabituelles. A l'automne de 1958, Kokkonen reçut la Bourse de la fondation Wihuri. Cette fondation l'informa qu'une de ses chansons orchestrales serait chantée à la remise du prix. Le compositeur n'osa pas avouer au téléphone qu'il n'avait pas écrit une seule chanson pour orchestre. Comme il disposait de suffisamment de temps, il mit en musique le poème de Mustapää *Les Enfers des oiseaux* pour Raili Kostia; il choisit aussi deux autres poèmes qu'il devait mettre en musique plus tard.

Au printemps suivant, en plus du premier *Quatuor à cordes* (BIS-CD-458), Kokkonen composa la première chanson, *Dans le monde de la perfection* et la dernière, *La Pluie*.

“Dans un certain sens, la première pièce est particulièrement excitante parce que c'est comme une *terra incognita* qui doit d'abord être conquise” — c'est ainsi qu'explique Joonas Kokkonen la genèse de la *Première Symphonie* (1958-60). C'est sa troisième œuvre orchestrale, écrite après les deux autres compositions sur ce CD. Etant donné que le compositeur ne se mit pas à écrire la symphonie avant d'avoir près de 40 ans, n'y aurait-il pas ici un certain destin commun avec Johannes Brahms qui n'osait pas entreprendre sa propre *première symphonie* parce qu'il sentait trop fortement l'ombre de Ludwig van Beethoven? Jean Sibelius, qui mourut un an avant que Kokkonen ne commence le travail sur sa *Première Symphonie*, était plus un modèle respecté qu'un obstacle pour Kokkonen.

La *Première Symphonie* est le chef d'œuvre de la période dodécaphonique de Kokkonen. Elle repose sur une série de douze notes: sol dièse - si - si bémol - do - sol bémol - fa - mi bémol - sol - la - mi - do dièse - ré. La série et le groupe des notes consistent en intervalles d'une seconde mineure typiques chez le compositeur et d'*horror vacui* (le remplissage des espaces laissés entre les petits sauts intervallaires). Selon la pensée symphonique de Kokkonen, la série fondamentale est le thème central de toute l'œuvre. La série est variée de plusieurs façons même si, contrairement aux compositeurs dodécaphoniques de l'Europe centrale, Kokkonen n'adhère pas servilement aux lois et règles du système dodécaphonique. Bien au contraire: comme dans son opéra ultérieur *Les Dernières Tentations*, il fait sien le système d'une façon personnelle et très touchante. L'apogée de l'œuvre est

l'hymne dans le finale (à la nuance religieuse caractéristique de Kokkonen), hymne construit à partir des notes de la série. L'hymne est déjà formé dans la troisième partie, ses accords parfaits accompagnant le motif principal en mouvement rapide. L'œuvre se termine avec les quatre premières notes de la série jouées par un cor.

Tero-Pekka Henell

Cet enregistrement, comme tous les enregistrements de l'Orchestre Symphonique de Lahti, eut lieu dans l'église de la Croix (Ristinkirkko) à Lahti. Cette église, dessinée par Alvar Aalto et achevée en 1980, accueille aussi régulièrement l'orchestre lors de ses concerts.

Monica Groop (1958-) est devenue ces dernières années une des jeunes cantatrices les plus en demande en Finlande. Depuis son succès au Concours international de chant de Cardiff en 1989, elle reçut plusieurs invitations de partout dans le monde; depuis 1989, elle est soliste à l'Opéra National Finlandais. Monica Groop reçut son diplôme de chant de l'Académie Sibelius en 1985 après avoir étudié avec Kerttu Metsälä-Ignatius; elle devenait docteur en musique l'année suivante. Elle a chanté en soliste avec plusieurs chœurs et orchestres finlandais et s'est produite au Festival d'opéra de Savonlinna depuis 1986. Ceci est son premier disque BIS.

Ulf Söderblom (1930-) est un des meilleurs chefs d'orchestre finlandais de tous les temps. Il s'est particulièrement intéressé à l'opéra et à la musique vocale; il dirige l'Opéra National Finlandais depuis 1957 et en est le chef principal depuis 1973. Il a dirigé au Festival d'opéra de Savonlinna depuis la reprise de celui-ci, en 1967. Il a aussi été le défenseur infatigable de la nouvelle musique finlandaise. Il a dirigé plusieurs des œuvres finlandaises majeures les mieux connues pour chœur et orchestre (ses enregistrements comprennent *Juha* d'Aarre Merikanto, *Le Cavalier* de Sallinen, *Les Dernières Tentations* de Kokkonen, les *Psaumes* d'Uuno Klami et *Le Tambour de soie* de Paavo Heininen) et donné la création d'œuvres majeures internationales pour chœur et orchestre; on lui accorda le Prix National Finlandais en 1977. Ulf Söderblom fut le directeur artistique de l'Orchestre Symphonique de Lahti de 1985 à 88; depuis l'automne 1988, il en est le principal chef invité. Ceci est son second disque BIS.

Lahti est une ville d'environ 100,000 habitants à 100 km au nord de la capitale finlandaise, Helsinki; c'est un centre moderne de sport, culture, commerce et industrie. La région de Lahti est entourée d'imposants glaciers et le lac Vesijärvi, aussi beau en hiver qu'en été, contribue au charme de la ville. Des compétitions majeures de sport ont fréquemment lieu au centre international de sport de Lahti, par exemple tout récemment, en 1989, les championnats mondiaux de ski nordique. Un des festivals d'orgue les plus réputés du monde, la Semaine internationale d'orgue de Lahti, s'y tient chaque année en août.

L'Orchestre Symphonique de Lahti fut fondé en 1949 suite aux vieilles traditions musicales de la ville. La cité de Lahti est responsable de l'entretien de l'orchestre qui est devenu l'un des plus remarquables de Finlande; sous la direction de ses chefs Osmo Vänskä (principal chef invité de 1985 à 88, chef principal depuis 1988) et Ulf Söderblom (chef principal de 1985 à 88, principal chef invité depuis 1988), il a acquis une réputation internationale. L'orchestre a enregistré les trois concertos pour clarinette de B.H. Crusell avec Karl Leister comme soliste (BIS-CD-345) et de la musique orchestrale de Kalevi Aho (BIS-CD-396); il enregistre maintenant cinq disques avec l'intégrale de la musique pour orchestre (incluant la musique pour orchestre de chambre) de Joonas Kokkonen (déjà en vente: BIS-CD-468).

L'orchestre Symphonique de Lahti compte 60 membres. Il donne chaque année 35 concerts à la salle de concert de Lahti (architectes Heikki et Kaija Sirén, 1954) et à l'église de la Croix (Alvar Aalto, 1978). Il participe aussi au Festival International d'orgue de Lahti et joue lors de représentations d'opéra à Lahti. En plus de travailler avec des chefs et des solistes finlandais, l'orchestre est l'hôte d'artistes internationaux.

Joonas Kokkonen — Ulf Söderblom

Lintujen tuonela, laulusarja (P. Mustapää)

5 Täydellisyyden maassa (3'07)

Olin maassa onnekaassa,
olin täydellisyyden maassa
ja kaikki ihmeet näin:
Se, mikä on täällä väärin,
on siellä oikeinpäin,
on siellä ylenmäärin
mitä täällä vähän on,
mikä täällä on pimeätä,
on loistoa auringon
sen kukkakedoilla. Itä
on siellä länsi. Sitä
minä maata vaelsin.

Vaan seikkoja salatuita
sen seudun aavistelin.
Ei soittaen metsän puita
tuuli hymissyt,
yksikään lintu siellä
ei laulua virittänyt.
Olin kummallisella tiellä:
yksikään lintu siellä
ei laulua virittänyt.

6 Lintujen tuonela (7'03)

Oi, laulu unohdettu, jota tavoittaa en voi,
joka hiuksiesi yllä soi ja huminoi,
joka ei ole täältä, tästä,
ei tästä elämästä,
vaan tuolta, tuonnempaa.
Ei tietä sinne kenkään ole taitunut vaeltaa
ei tahtonut vaeltaa.

Oi, tuolla, tuonnempana on musta, surullinen
ja liikkumaton ranta Okeanoksen.
Kuu paistaa päivän lailla
sen sumuisilla mailla
ja päivä niinkuin kuu,
ja ääri viivoja vailla
yö veteen kuvastuu.

The Hades of the Birds, song cycle (P. Mustapää)

5 In the World of Perfection (3'07)

I was in the world of happiness, I was in the world of perfection, and I saw all the miracles. That which is wrong here, is right there; that of which we have little is plentiful there; that which is here in darkness, is sunshine on its fields of flowers. There east is west. I was wandering in that world.

I merely sensed secret things about its region. The wind did not sing in the trees of the forest; not a single bird took up its song there. I was on a curious road; not a single bird took up its song there.

6 The Hades of the Birds (7'03)

Oh, forgotten song, which I cannot capture, which plays and hums above your hair, which is not from this place, of this place, not from this life, but thence, from further away. No-one was able to, or wished to wander on that road.

Oh, there, further away is the black, sorrowful and immobile shore of Oceanus. The moon shines in the manner of day, on its misty country, and the day just like the moon, and without outline the night is reflected in the water.

Ja puut ovat haamupuita,
tyhjiä, lumotuita,
ja yksikään ei tiedä, missä on se maa.

Ja kuolleet laululinnut suruisin, jäykin suin
sen puissa laulelevat,
se on: aivan vaikenevat
sävelin unohdetuin.

Ei mitään säveleitä luovuta se maa.

Oi, laulu unohdettu, jota tavoittaa en voi,
joka hiuksiesi yllä soi ja huminoi —

7 Sade (3'48)

Oi, onnellisin laulu,
jonka tavoitin —
edes puoliksi en tiennyt,
vain puoliksi ymmärsin.
Se oli hiljainen, vakaa,
se saapui tyhjyyden takaa,
läpi sumuisten ilmojen,
ja kun se saapui, kuulin
myös taivaiden kirkkauden,
sillä taivaiden kirkkaus kuullaan
kuin laulu heleä,
vaan sitä ei tyhmä tiedä,
ei viisas ymmärrä.

Se onnellisin laulu
soi yksinään.
En ymmärtänyt sitä
aluksi ensinkään —
vaan eihän se ollut laulu,
ehkä kaipaus vain,
tai ehkä sumujen halki
sinut luokseni sain,
ja silloin ehkä tiesin
jo kaiken puolittain,
tai ehkä en mitään tiennyt:
vain sade pisaroi,
ja kun sade putosi maahan,
soi, soi.

And the trees are ghostly trees, empty and bewitched, and no-one can know where that country lies.

And dead songbirds, with sad, rigid beaks sing in its trees.

It is thus: they fall completely silent, with forgotten melodies. That country will not surrender a single melody to us.

Oh, forgotten song, which I cannot capture, which plays and hums above your hair —

7 The Rain (3'48)

Oh, happiest song which I captured — I could not even know half of it, I could only understand half of it. It was quiet, stable, it came from the back of emptiness, through misty air, and when it arrived, I also heard the splendour of heaven; because it is possible to hear the splendour of heaven, just like a clear song, but the foolish man does not know the song, and the wise one does not understand it.

That happiest song sounded alone. I could not understand it at first — but was it not a song, maybe just a yearning, or maybe through the mists I attracted you to me, and then maybe I knew already the half of everything, or maybe I did not know anything at all, only the raindrops kept falling, and when the rain fell to the ground, it sounded, it sounded.

The Lahti Symphony Orchestra on BIS

- BIS-CD-345** — **Bernhard Henrik Crusell**: The Three Clarinet Concertos (F minor, Op.5; E flat major, Op.1; B flat major, Op.11)
Karl Leister, clarinet; Osmo Vänskä, conductor.
- BIS-CD-396** — **Kalevi Aho**: Symphony No.1; *Violin Concerto; Hiljaisuus (Silence)
*Manfred Gräsbeck, violin; Osmo Vänskä, conductor
- BIS-CD-468** — **Joonas Kokkonen**: Sinfonia luonnoksia (Symphonic Sketches); *Cello Concerto; Symphony No.4
*Torleif Thedéen, cello; Osmo Vänskä, conductor
(Volume 1 of the Complete Orchestral Music of Joonas Kokkonen)

Recording data: 1990-05-28/31 at the Ristinkirkko (Church of the Cross), Lahti, Finland

Recording engineer: Robert von Bahr

2 Neumann U89 and 2 Neumann TLM170 microphones; Studer 961 mixer;

Sony PCM-F1 digital recording equipment

Producer: Robert von Bahr

Project supervisor: Tero-Pekka Henell

Digital editing: Robert Suff

Cover text: Tero-Pekka Henell

English translation: Andrew Barnett

German translation: Markku & Andrea Krohn

French translation: Arlette Lemieux-Chené

Front cover picture: Matti Koskela, Lahti (photo: Kimmo Koskela)

Other photographs: Eero Raivio

Type setting, lay-out: Andrew & Kyllikki Barnett, Compact Design Ltd., England

BIS recordings can be ordered from our distributors worldwide.

If we have no representation in your country, please contact:

BIS Records AB, Stationsvägen 20, SE-184 50 Åkersberga, Sweden

Tel.: +46 8 544 102 30 Fax: +46 8 544 102 40

info@bis.se www.bis.se

© & © 1990 & 1991, BIS Records AB

The project to record Kokkonen's Complete Orchestral Music is supported by the City of Lahti, the Finnish Cultural Foundation, ESEK, LUSES and TEOSTO.

Monica Groop — Ulf Söderblom